

Sygn. akt III AUa 343/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.) SSA Maria Sałańska - Szumakowicz
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2013 r. w Gdańsku

sprawy J. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. akt VI U 4151/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 343/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 sierpnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił przyznania ubezpieczonemu J. G. prawa do emerytury pomostowej, ponieważ na dzień 31 grudnia 2008 r. nie został udokumentowany 15 - letni okres pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Pozwany nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach okresu od 19 lipca 1971 r. do 2 marca 1977 r., ponieważ zeznania świadków potwierdzające prace w warunkach szczególnych nie są środkiem dowodowym w postępowaniu przed organem rentowym, ponadto stanowisko kierowcy ciągnika nie jest wymienione w wykazie prac w szczególnych warunkach określonych w załączniku nr 1 i 2.

Ubezpieczony wniósł odwołanie od tej decyzji twierdząc, że spełnia warunki

do otrzymania emerytury pomostowej. Ubezpieczony podał, że pracę w warunkach szczególnych wykonywał 15 lat, 9 miesięcy i 15 dni, również w okresie zakwestionowanym przez organ rentowy w Spółdzielni Kółek Rolniczych, co potwierdza świadectwo pracy, a także świadkowie, którzy z nim pracowali.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 15 listopada 2012 r. w sprawie VI U 4151/12 zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od dnia 1 lipca 2012 r. (punkt 1) oraz stwierdził, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (punkt 2).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji.

Ubezpieczony J. G. (ur. (...)) w dniu 23 lipca 2012 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Ubezpieczony nie pozostaje w zatrudnieniu. Organ rentowy uznał za udokumentowany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Okres zatrudnienia w szczególnych warunkach wynosi 10 lat i 2 miesiące (od 1 października 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. w (...) Polska).

Ubezpieczony był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w P. z siedzibą w R. w okresie od 19 lipca 1971 r. do 2 marca 1977 r. jako kierowca ciągnika. Ubezpieczony wykonywał wszystkie prace zleczone przez kierownika spółdzielni: prace polowe, opryski, orki, żniwa, rozrzucanie obornika. Zimą woził buraki do punktu skupu, odśnieżał. Pracował w pełnym wymiarze czasu pracy, często po 12, 16 godzin.

Sporną pozostawała okoliczność, czy do okresu pracy w warunkach szczególnych należy zaliczyć okres zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w P..

Sąd Okręgowy odwołał się do treści art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656) wskazując, że jak wykazało postępowanie dowodowe ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki uprawniające do emerytury pomostowej, również zakwestionowaną przez organ rentowy przesłankę 15 - letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

Mając powyższe na uwadze Sąd I instancji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił decyzję pozwanego i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od miesiąca, w którym wpłynął wniosek uwzględniając treść art. 15 i 26 ustawy o emeryturach pomostowych.

W punkcie drugim wyroku Sąd zgodnie z przepisem art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) z urzędu orzekł w przedmiocie braku odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Sąd miał na uwadze fakt, iż z uwagi na sformalizowany przebieg postępowania przed organem rentowym, jak również występujące ograniczenia dowodowe, ustalenie okresu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych i charakteru pracy wykonywanej przez ubezpieczonego było możliwe dopiero po przeprowadzeniu postępowania dowodowego przed Sądem na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego tj. art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656 ze zm.).

Powołując się na powyższą podstawę apelacji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy wskazał, że Sąd I instancji nie przeprowadził postępowania na okoliczność pracy ubezpieczonego po 31 grudnia 2008 r. w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze wymienionej w wykazach załącznika nr 1 lub

2 ww. ustawy o emeryturach pomostowych, jak również nie wskazał, jakiego rodzaju pracę wykonywał on w powołaniu na przepisy dotychczasowe.

Przy ustalaniu 15-letniego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych sumuje się okresy pracy przebyte przed dniem 1 stycznia 2009 r., jako okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów dotychczasowych, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, przebyte zarówno przed 1 stycznia 2009 r., jak i po 31 grudnia 2008 r. okresy pracy wymienionej w nowych wykazach.

Wnioskodawca w odpowiedzi na apelację organu rentowego wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie skutkując zmianą zaskarżonego wyroku i oddaleniem odwołania ubezpieczonego J. G..

Przedmiotem postępowania apelacyjnego była ocena, czy wnioskodawcy ma prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r.

o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656 ze zm.; dalej ustawa o emeryturach pomostowych).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wyrok Sądu Okręgowego jest nieprawidłowy, ponieważ Sąd błędnie uznał, że wnioskodawca legitymuje się 15 – letnim stażem pracy w warunkach szczególnych w wyniku zaliczenia mu do tego okresu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w P. z siedzibą w R. od 19 lipca 1971 r. do 2 marca 1977 r.

na stanowisku kierowcy ciągnika. W konsekwencji Sąd Okręgowy niezasadnie uznał, że wnioskodawca spełnił wszystkie kumulatywne przesłanki warunkujące nabycie prawa do emerytury pomostowej.

Wskazać należy, że zgodnie z przepisami art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej ustawa emerytalna), dla ubezpieczonych urodzonych

po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, 33, 39, 40, 46, 50, 50a i 50e, 184 oraz w art. 88 ustawy, o której mowa w art. 150, zostaną ustanowione emerytury pomostowe. Emerytury pomostowe zostały wprowadzone do polskiego prawa przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237 z 2008 r., poz. 1656), która weszła w życie 1 stycznia 2009 r. Emerytury pomostowe, choć są świadczeniami emerytalnymi, różnią się od „zwykłych” emerytur (wyplacanych na podstawie ustawy emerytalnej osobom, które osiągnęły powszechny wiek emerytalny) (tak Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia

16 marca 2010 r., w sprawie K 17/09, OTK-A 2010/3/21). Emerytura pomostowa

to świadczenie przysługujące z nowego systemu emerytalnego (art. 24 ust. 2 i 3 ustawy emerytalnej) dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. zatrudnionych

w szczególnych warunkach/charakterze, którzy nie mają prawa do emerytury określonej

w przepisach art. 32, art. 33, art. 39, art. 40, art. 46, art. 50, art. 50a, art. 50e i art. 184 ustawy o emeryturach i rentach FUS oraz art. 88 Karty Nauczyciela, zwłaszcza z uwagi

na niespełnienie, do końca 2008 r., warunków nabycia uprawnień do tych świadczeń. Świadczenie to spełnia funkcję emerytury z tytułu obniżonego (niższego) wieku emerytalnego (art. 32 ustawy emerytalnej), a zatem zostało wprowadzone ze względu

na obiektywne okoliczności szybszego niż normalnie pogarszania się, wraz ze starzeniem się organizmu człowieka, zdolności do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia z uwagi na jego specyfikę, tj. szczególne warunki lub charakter pracy. Jednak w porównaniu

do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym istotnie zawężono krąg ubezpieczonych-pracowników uprawnionych do emerytury pomostowej, zasadniczo kierując się przy tworzeniu wykazów prac w szczególnych warunkach/charakterze (załączniki

nr 1-2 do ustawy o emeryturach pomostowych) kryteriami medycznymi z zakresu medycyny pracy (tak Kamil Antonów, Marcin Bartnicki, Bartosz Suchacki, Ustawa o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz [komentarz do art. 24; uwagi do punktu 3], ABC, 2009, wyd. III). Rozwiązania zawarte w tej ustawie dotyczą osób objętych pracowniczym systemem ubezpieczeń społecznych i mają charakter przejściowy oraz obejmują zamkniętą liczbę określonych podmiotów (zob. uzasadnienie ustawy z dnia

19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dostępne na internetowej stronie Sejmu, VI kadencja, nr druku: 1070).

Zgodnie z przepisami art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych prace

w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane

w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku. Wykaz tych prac określa załącznik nr 1 do ustawy. Z kolei pod pojęciem prac o szczególnym charakterze ustawodawca rozumie, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy, prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się. Wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1)urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;

2)ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;

3)osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;

4)ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5)przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;

6)po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Ustawa o emeryturach pomostowych dopuściła odstępstwa od przesłanki wymienionej w jej art. 4 pkt 6, wskazując w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, że prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;

2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;

3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku w niniejszym składzie podziela pogląd prawny wyrażony w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013/5-6/62, w którym wskazano, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656 ze zm.), jest legitymowanie się wymaganym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze (w rozumieniu tej ustawy lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy o emeryturach pomostowych, a więc po 1 stycznia 2009 r. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych).

W niniejszej sprawie wnioskodawca w dniu (...)r. ukończył 60 lat, a w dniu 23 lipca 2012 r. złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Organ rentowy uznał za udokumentowany okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat, a okres zatrudnienia w szczególnych warunkach uznał w wymiarze 10 lat i 2 miesiące - zatrudnienie w (...) Polska od 1 października 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. na stanowisku robotnik mrożonkowy – wózkowy. Były to prace wymienione w wykazie A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) dział X, poz. 7 „prace w chłodniach składowych i przyzakładowych o temperaturze wewnętrznej poniżej 0°C”. Zostały one również wymienione w wykazie prac w szczególnych warunkach stanowiącym załącznik nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 35 „prace w pomieszczeniach o narzuconej technologii temperaturze powietrza poniżej 0°C”.

Ubezpieczony złożył do akt rentowych świadectwo pracy z dnia 22 czerwca 2012 r. oraz świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym pracodawca wskazał, że pracował on w warunkach szczególnych od 1 października 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. (k. 16 i 26 a.e.). Sąd Okręgowy dysponując zaoferowanym przez wnioskodawcę materiałem dowodowym, nie był zobowiązany, wbrew twierdzeniom apelującego organu rentowego, prowadzić postępowania dowodowego na okoliczność pracy ubezpieczonego po 31 grudnia 2008 r. w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. W oparciu o ten dokument można uznać, że odwołujący po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Wnioski dowodowe zgłoszone przez wnioskodawcę dopiero w odpowiedzi na apelację, a dotyczące wykonywania przez niego ww. rodzaju pracy po dniu 31 grudnia 2008 r. zostały przez Sąd Apelacyjny pominięte na podstawie art. 381 k.p.c. jako sprekludowane.

Wbrew twierdzeniom ubezpieczonego prace wykonywane na stanowisku kierowcy ciągnika podczas zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w P. z siedzibą w R. od 19 lipca 1971 r. do 2 marca 1977 r. nie są pracami w szczególnych warunkach, ani w szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostach, ponieważ nie zostały wymienione w załączniku nr 1 i 2 do tej ustawy.

Niezależnie od powyższego na marginesie zaznaczyć należy, że nawet gdyby zaliczyć wnioskodawcy jako okres pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych okres od 1 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2011 r. (3 lata) do uznanego przez organ rentowy okresu 10 lat i 2 miesięcy, to wnioskodawca nie spełniałby nadal warunku 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W konsekwencji uznać należało, że wnioskodawca nie spełnił przesłanek określonych w art. 4 i 49 ustawy o emeryturach pomostowych warunkujących przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Zatem Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie, o czym orzekł w sentencji wyroku.

SSA J. Andrzejewski SSA I. Krzeczowska-Lasoń SSA M. Sałańska-Szumakowicz